СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 204. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 2-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 204. Jersey City, N. J., Thursday, September 2, 1937. THREE CENTS

КИТАЙ ВИПРАВДУЄТЬСЯ ПЕРЕД АМЕРИКОЮ

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Гол проголосив, що вашингтонський уряд отримав від китайського уряду формальне виправдання за бомбардування американського торговельного корабля „Президент Гувер". Китайський уряд заявив, що перебирає повну відповідальність за це бомбардування, жаліє, що так сталося, та готов заплатити відшкодування всім тим, що мали через це маєткову чи тілесну шкоду. Гол назвав це бомбардування незаконним нещасливим випадком, який тяжко виправдати, бо він скоївся внаслідок недбальства.

ЗАСЯГНЕ ОПІНІЇ В НАРОДУ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт перебуває тепер у своїм родиннім домі в Гайд Парку і рішається, чи скликати в осени нову сесію конґресу, щоб змусити конґрес ухвалити предложену ним соціяльну програму. Та заки він на те рішиться, то, як думають у Вашинґтоні, він вибереться в довшу подорож на Захід і виголосить там кілька бесід, щоб у них вияснити свою програму та переконатись наочно, чи загал народу є за політику „Нового Розділу".

ФІЛЬМОВІ ПРОДУЦЕНТИ НЕ ХОЧУТЬ БУТИ „ВИХОВНИКАМИ".

ВИЛИЕМСТАВН (Масачусетс). — В „Інститут оф Гюмен Рілейшенс" забирали голос католицькі, протестантські й жидівські представники, критикуючи фільмові вистави за їх неморальність. Вони дали признання католицькій церкві за її натиск на фільмову промисловість, щоб продукувати більш виховні фільми. Ствердили, що й протестантські та жидівські релігійні провідники прилучилися до цього натиску. По цім відповідали представники фільмового промислу. Вони заявили, що не дадуть собі накинути ролі „виховників". Вони ними не є і ними не хочуть бути. Їх ціллю, казали вони, є „забавити публику". А коли хто хоче поширювати при допомозі фільми якісь релігійні, соціяльні чи економічні ідеали, той хай хапає „за фільмовий апарат і береться до роботи". А тоді може собі виставляти такі фільми, які захоче. А фільмові продуценти не є, ні не хочуть бути, ніякими вчителями, державними мужами, церковниками чи економістами.

100,000 ОСІБ У ТЮРМАХ.

ВАШИНҐТОН. — Статистика виказує, що в американських федеральних і стейтових тюрмах є тепер понад 100,000 вязнів.

ЕПІДЕМІЯ ДИТЯЧОГО ПАРАЛІЖУ.

ШІКАҐО. — В Шікаґо появилась епідемія дитячого паралїжу, і то в такій силі, якої не завважено від 20 років. Внаслідок цього відложено відкриття публичних шкіл. Те саме буде правдоподібно з католицькими парохіяльними школами. Впродовж 72 годин Рада Здоровля інтервенювала в 72 випадках дитячого паралїжу.

МІЛВОКІ. — Від липня занотовано тут 31 випадків дитячого паралїжу.

ТОРОНТО (Канада). — В Онтаріо шпиталі роблять приготування до лікування захорілих на дитячий параліж. У цілій провінції ця хвороба поширюється в застрашальний спосіб.

БУДЕ МЕНШЕ ДІТЕЙ У ПУБЛИЧНИХ ШКОЛАХ.

ВАШИНҐТОН. — Біжучого місяця школи заповняться учнями з молоді й старших. З тих шкіл користатиме яких 30,700,000 осіб. І видатки на ці школи будуть збільшені. Та статистики заповідають, що фреквенція в тих школах зачне тепер дуже скоро падати, і то головно тому, що дітей стає менше, ніж бувало, бо уродини дуже зменшають-ся.

ПРОТИ ВІЙНИ.

ВАШИНҐТОН. — Ріжні організації, що займаються пацифістичною пропаґандою, засипують вашинґтонський уряд ріжними меморіялами, щоб змусити його держатися у справах Далекого Сходу повної невтральности і не дати Злученим Державам втягнути у війну.

ТРАТЯТЬ НАДІЮ ВРЯТУВАТИ СОВЄТСЬКИХ ЛЕТУНІВ.

НОМ (Аляска). — Сер Вилкинс і його залога облетіли простір, довгий 6,500 миль, але не знайшли ніякого сліду з пропалого совєтського летуна Леваневського і його товаришів. Ті, що знають територію, сумніваються, щоб Леваневський міг іще бути при житті. Як теж критикують цілу рятункову акцію, кажучи, що вона є недоладна.

ЗАКОН ПРО РІВНОПРАВНІСТЬ У ПРАКТИЦІ.

Останні вибори до самоуправних установ у рудецькому повіті (1935 р.) пройшли під знаком українсько-польського порозуміння, на підставі умовленого ключа та обосторонних зобовязань шанувати рівноправність обох націй. На підставі цього порозуміння волосна рада в Комарні на внесок радного пос. Тершаківця прийняла рішення, що згідно з обовязуючим мовним законом із 1924 р. в українських і мішаних громадах мають бути двомовні написи та оголошення.

Одначе ця рівноправність тревала всього 4 дні. Рудецький староста п. Сарнецький припинив це рішення „аж до часу вияснення і унормовання пяеш воєводен". Заохочені тим радні поляки скликали надзвичайне засідання волосної ради і двома третинами своєї більшости уневажнили попереднє рішення.

Проти цього нереґулямінового рішення радний пос. Тершаковець вніс протест до повітового виділу в Рудках, який по двох роках зніс з формальних причин рішення волосної ради. Дня 14. липня ц. р. справа рівноправности обох мов була знову предметом наради волосної ради в Комарні. І цим разом голосами 14 поляків проти 7 українців уневажнено першу ухвалу в справі двомовних написів і оголошень. Тоді українські радні зголосили устами пос. Тершаківця знову протест і заявили, що з поведення польських радних витягнуть у своїм часі і на відповідному місці консеквенції.

Так польське населення розуміє обовязуючий закон про рівноправність.

ЗАСТРІЛИЛИ ҐРІЗНОГО БАНДИТА.

Підчас облави на просторі Глинська під Жовквою застрілила поліція підчас утечі ґрізного бандита Евстаха Базилевича з Жовкви. Окруженний постерунковими, Базилевич ставив завзятий спротив і поторубував поліцаїв, що намагалися його арештувати. Коли вкінці вирвався, впав стріл, що поцілив Базилевича в чоло так, що він згинув на місці.

НОВІ ЗНАКИ ПО ДОРОГАХ.

У вересні настановить польська влада по дорогах нові знаки. Ці знаки опрацювало міністерство шляхів у Варшаві в порозумінні з самоходовими організаціями. Тепер іще працює мовна комісія над назвами, що їх примістять на знаках. Річ іде про польонізацію ріжних назв місцевостей. А вона інколи справді жахлива!

ПЯНОМУ ПРИШИЛИ ГОЛОВУ.

У Варшаві рятункове поготівля привезло до лічниці якогось Юзефа Тжецяка, зовсім пяного. На карку мав він глибоку рану, завдану ножем так дуже, що голова, здавалося, зовсім відтята. Хірурґи приступили зараз до операції. Мязи й рани позшивали без наркози, бо пацієнт був без свідомости від алькоголю. Операція вдалася й Тжецяк буде жити.

„ПАШПОРТИ ПРЕДКІВ" У НІМЕЦЬКИХ ШКОЛАХ.

Власті міста Бремен видали розпорядок, щоб дітям при покінченні школи видавали вроочисто т. зв. „пашпорт предків". Збирання потрібних даних має тривати весь час шкільної науки. Дітям будуть видавати окремі течки для збирання всяких документів їх родин та завваг у цих справах. Здається, що „пашпорт предків" уведуть незабаром у цілій Німеччині.

СЛУЖНИЦЯ В РОЛІ ПАНІ.

Служниця емеритованого городського судді Рудзінського у Львові представлялася в ріжних купців як дружина судді, Рудзінська. Цим робом набрала вона багато товару на кредит. Нарешті все виявилося, бо один купець пішов особисто по гроші до дому Рудзінського. Служницю, 30-літню Ремесівну, арештували.

ОБМАНЕЦЬ ПРОКИНУВСЯ ЧЕРЦЕМ.

До захисту бідних дітей „Сестер Родини Марії" під Ґродзіцом коло Варшави зайшов чернець. Він заявив, що його обікрали. Сестри радо прийняли черця, який виголосив реколекційну проповідь до дітвори в каплиці, а опісля зачав лекцію хору. Ігумені представився чернець як „брат Иосиф" з чину св. Иосифа в Заліщиках. Ігумена рішила задержати його довше в захисті. Та тут і прибула поліція, що заарештувала згаданого черця. Це був звичайний обманець, Вінценти Гавкін.

ТЕПЛОТА СОНЦЯ.

На основі точних наукових помірів показалося, що на землю допадає стільки соняшної теплоти на 1 квадр. цм. за мінуту, що можнаб нагріти 1 грам води на 2 ст. Цельзія вище (1.94 ст. Ц.). Здається, що це дуже мало теплоти сонце посилає нам, але ми моглиб вичислити, що мусілиб спалити 200 трільйонів тон вуґля, щоб ми могли за один рік додавати землі цю теплоту. В дійсности на цілім світі виконується вуґля всього-на-всього тільки 2 міліярди тон річно, значить сто мільйонів разів менше. Техніки стараються використати соняшну теплоту безпосередньо для порушування двиґунів, але ще ніяка проба не пощастилася. Можливо, що колись у майбутності сповниться те, що тепер неможливе, і винайдуть іще „соняшні машини".

ЯК ДАЛЕКО БАЧИТЬ СОБАКА.

Бастіян Шмід хотів довідатися пробами, як далеко бачить собака взагалі і на яку віддаль пізнає свого пана. Досліди був умовний від цього, чи бачена мета була в руху, чи в спокою. Ворушну мету собака в найкращім випадку побачила на віддалі 810 м., свого пана, який рухався на віддалі 150 м., а спокійно стоячого тільки на 115 м. В найгіршім випадку собака пізнала свого пана щойно на 10 м. При пробах показалося, що висліди залежать, і то сильно залежать, від попереднього вивчення собаки.

ЯК МОЖНА ВІДВИКНУТИ ВІД КУРЕННЯ.

Віденський лікар д-р Робічек хоче відучити налогових курців від курення своєю власною методою, дуже оригінальною. Він каже, що цю методу вже випрактикував на кількох пацієнтах з успіхом. Отже він радить клієнтам, щоб завсіди, коли дістануть охоту курити, як найглибше втягнули в себе повітря, 4 секунди задержали так віддих і потім видихнули. Цей маневр мають виконувати 5—6 разів. Після цього охота до курення відійде. Д-р Робічек свою методу підпирає тим, що при вдихненні й задержанні віддиху кров насичується вуглянім квасом так, як і при куренні. Відвикнути від курення можна вже за 2 дні. Доручує ще для більшого успіху їсти зпочатку суху, солену та квасну поживу.

БОРОТЬБА З КИТОМ.

Перед кількома місяцями трапилася на морі Мармара така незвичайна подія: З острова Прінкіо поплила на море Мармара велика рибацька лодка на ловлю риб. По кількох годинах ловлі ствердили рибалки, що злученим лодкам грозить небезпека затоплення, бо до сіти дісталося забагато риби. Рибалки почали тягнути сіти до лодки, щоб потім чапити риб викинути знову до води. Тимчасом виявилося, що в сітях є кит, і то такий сильний, що зужав відтягнути човен 20 км. від берега.

Рибалки опинились у великій небезпеці, бо їхні зусилля витягнути сіти з китом до човна виявилися безуспішні, бо кит був куди сильніший, як рибалки. Щойно ненадійна поміч інших човнів помогла подужати кита. І так 80 рибалок стануло до боротьби з одним китом і вкінці вдалося їм обезсилити ту величезну рибу. На березі виявилося, що кит важить 3 тони, себто 3,000 кг. ваги. Отже можна собі уявити, яку велику силу мав кит, коли 80 людей не могли так легко його перемогти.

КУЛЬТ ЛЕНІНА ШИРИТЬСЯ.

В Самбірщині є річка, що споконвіку називалася Лінинка. Ось над тією річкою поставили міст та помістили такий напис: „Поток Леніна. Мост І. кляси, длугосьць 65 м." У честь румунського короля Карла І. названо недавно один з полків, у честь Леніна переіменовано річку Лінинку, тепер на черзі Гітлер. Всі „заприязнені" держави будуть вдоволені.

НЕ ЦИГАНИ, А ВАТАГА КУПЦІВ - БАНКРОТІВ.

Під Калушином коло Варшави арештували ватагу здогадних циганів, якою справжнім циганом Ковальським зо східньої Галичини. Здогадні цигани виказувалися румунськими, польськими й чехословацькими документами. Та виявилося, що ці документи фальшиві. Єдиний справжній циган, це Ковальський, а всі інші члени циганської ватаги, це купці з Варшави й з Лодзі. Їх шукає прокуратура за банкротства. Жили вони по циганських таборах з грошей, зложених у підданичих касах. Мандрували по всіх усюдах, а циганові платили по 200 зл. місячно.

ВЕЛИЧЕЗНА БОРОТЬБА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ШАНҐАЙ. — На Далекому Сході приготовляється величезна боротьба, мабуть така, якої ще світ не бачив. У тій боротьбі візьме участь 300 тисяч війська. По одній стороні буде 100 тисяч добре узброєнних японців, а по другій — 200 тисяч китайців. Японці мають відповідну скількість літаків, совгів, артилерії й ріжних інших модерних машин. На чолі японської армії стоїть ґенерал Кійоші Кацукі. Японці переконані, що їх армія вистарчить, щоб розбити китайську армію і розпочати загальний наступ на південь Китаю.

ЯПОНСЬКА ОПІНІЯ ЗАНЕПОКОЄНА АНҐЛІЙСЬКИМ ПРОТЕСТОМ.

ТОКІО. — Японська публична опінія занепокоєна гострим протестом анґлійського уряду в справі постріленя анґлійського амбасадора в Шанґгаю. В Токіо утворився новий комітет, який поставив собі за ціль студіювати міжнародне положення та в закордонних кругах викликувати добру опінію про Японію. Цей комітет вислав до анґлійського „короля" преси, лорда Ротерміра, апель, щоб Анґлія не поспішала в осуді японців, які все відносилися прихильно до Анґлії. Японці зажурені головно тим, що анґлійський уряд не хотів трохи почекати зо своїм протестом, аж доки японський військовий штаб сам не провірить справи і не скаже, як воно по правді було з постріленям амбасадора, але вже наперед вислав гострий протест. Це, на думку японців, означає холодне відношення Анґлії до Японії.

НА СЕРЕДЗЕМНІМ МОРІ ЗАТОПЛЕНО СОВЄТСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

АЛЬЖИР. — Біля африканського побережжя, в околицях Альжиру, невідомі підводні лодки затопили совєтський торговельний корабель „Темирязев". Нападу доконано у віддаленні пять миль від берега. Ціла залога врятувалася. „Темирязев" був нагружений вуглям і прямував з Ліверпулю до Порт Саїд.

СКРІПЛЕННЯ МАЛОЇ АНТАНТИ.

БУКАРЕШТ. — Мала антанта, яка внаслідок ослаблення французької політики з одного боку і скріплення німецької з другого, здавалося, розлітається, відбула свою конференцію в замку румунського короля, і виходить, що всі свої політичні ріжниці там вирівняла. На цих нарадах були представники Румунії, Чехословакії і Юґославії. Представники тих держав ствердили, що їх ціллю є вдержувати мир, як теж кооперувати економічно.

ФРАНЦІЯ СТУПНЕВО ВИМИРАЄ.

ПАРИЖ. — На основі оголошеної статистики за останнє півріччя виходить, що у Франції далі вмирає більше людей, ніж родиться. За останнього пів року вмерло 19 тисяч більше людей, ніж народилося. Всіх дітей народилося 158 тисяч, себто 5 тисяч менше, ніж у тому самому часі минулого року. Також цього року було тисячу подруж менше. Зате було 680 більше розводів, ніж минулого року.

ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД НАЦІОНАЛІЗУЄ ЗАЛІЗНИЦІ.

ПАРИЖ. — Французький уряд, якому парлямент дав на один рік право самому полагоджувати багато важних справ, а якому це право вже скоро кінчиться, порішив іще під кінець націоналізувати французькі залізниці. Він створив державну удільову компанію з капіталом 6 більйонів франків і закупив у тій компанії більшість удилів. Ця компанія викупить французькі приватні залізничі лінії, яких тепер є у Франції шість.

КОНҐРЕС ЗАҐРАНИЧНИХ НІМЦІВ.

ШТУТҐАРТ (Німеччина). — Заґраничні німці з всьмох держав, Арґентини, Данії, Портуґалії, Західньої Африки, Італії, Індії, Палестини і Швайцарії, відбули в Штутґарті свій конґрес, на якому ствердили повну гармонію серед німців, що живуть за границею, як також ствердили, що гітлерівські ідеї захоплюють німців і знаходять серед них гарячих прихильників. Конґрес висловив також бажання, щоб німецький уряд при своїх посольствах за границею мав трьох урядовців, які старалисяб у даному краю вияснювати й поширювати нові німецькі націонал-соціялістичні ідеї.

АНҐЛІЯ ПРОТИВИТЬСЯ НІМЕЦЬКІЙ ПРОПАҐАНДІ

ЛОНДОН. — У звязку з ухвалою заґраничних німців, щоб при кожним німецькім посольстві за границею були референти німецької культури, анґлійська преса виказала гострі критичні заввагі, кажучи, що анґлійський нарід собі не бажає, щоб німці поширювали серед них такі ідеї, які їм є чужі, або щоб підкопували ті ідеї, які є вкорінені в Анґлії та до яких анґлійський нарід є привязаний.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДИН ПРО „РЕВОЛЮЦІЙНІ ЗМІНИ"

У числі з вівтірка обговорили ми завваги нюйорського адвоката Семюела Унтермайера про величезний „поступ" у Советах. А тепер подаємо інший голос, а то голос Вилієма МекДермота, американського журналіста, що саме повернувся з Советів, Унтермайер, як відомо, діставав як прогульковець ті інформації, які йому давали советські агенти. А МекДермот приглядався до відносин у Советах два роки. Його помічення розійшлися тепер по цілій Америці і їх читали міліони людей в американських газетах. Хто ті помічення читав, той мусів завважити, що їх автор не писав їх зо злоби, з якогось упередження до Советів, а намагався представити дійсну правду, подаючи факти і цифри.

З цього його представлення виходить ясно, що він і стверджує, що як би Совети не поступили, якіб у них не зайшли „революційні зміни" на ліпше (про це представив нам Унтермайер), то всетаки життєва стопа в Советах така нуждена, що потрясає людиною, коли глядіти на нужденні заробітки і фантастично високі ціни товарів. Згідно з советською урядовою статистикою, краще плачений советський робітник заробляє місячно пересічно 231 рублів. Якщо взяти ту платню відповідно до того, що за ці гроші можна купити, то її фактична вартість виноситиме від 12 до 14 долярів. Щоб це стало зрозуміле, треба брати під увагу, що, наприклад, за фунт кави треба заплатити 24 рублі, за трохи краще убрання 1,065 рублів. І треба працювати майже місяць, щоб за зароблені гроші купити пару чобіт, а шість місяців, щоб заробити на плащ. А коли ще взяти під увагу заробітки американського робітника й американські ціни на товари, то завважимо страшну ріжницю між положенням американського робітника і советського тоді, коли побачимо, що, наприклад, у Советах фунт масла коштує $2, найдешевший зимовий плащ $100, що спідного убрання тепер там взагалі нема, а як було, то коштувало $28.

Насувається питання: хтож у Советах купує ті всі річи, що так дорого коштують? Отже, пише МекДермот, є такі, що можуть платити ці надзвичайно високі ціни. Бо коли нефаховий робітник заробляє місячно пересічно 150 рублів, то советські актори чи письменники побирають місячно по 10 чи 15 тисяч рублів. Заробляють грубо спеціялісти і механіки, ріжні пробойові бригади і т. п. Заробляють більше й ті, що працюють за системою „спідап". І ці нові „кляси" можуть платити і високі ціни. Та саме ці страшні клясові ріжниці, що тепер повстали в Советах, є, на думку МекДермота, причиною того великого незадоволення в Советах і забурення, які тепер советська влада ліквідує новими чистенними „чистками", себто розстрілами, про які читаємо в пресі мало не кожного дня. Ось так представляє Совети американський критик і журналіст, що намагався бачити у Советах дійсне життя.

Василь Ткачук.

В КРАЇНІ МОДЕРНИХ МОЛЬФАРІВ

(Для „Свободи").

„Гадай, дзяду, по польску".

На гостинці все рух, наче в більшому місті.

Авта переганяються, (перекликуються гудками.

Літники переважно на біло вбрані, або таки в піжамах ходять. Навіть прошаків тут стрінете.

Ось другим боком гостинця йде дід — прошак. Цей дід, що січе собі ноги на гострім камінні, що порожня торба висить у нього на плечах, мов на сухому колі, цей навіть до тих „дванадцятьох гуцулів, що одного папіроса курять", не належить, як чується в одній співанці:

Він мусить просити.

Перед кожним прохожим скидає капелюх і просить милостині.

— Прошу здарувати бідного, каліку. Кулю маю в ребрах. Війна мене скалічила... Прошу, не обминайте...

Чуєте й бачите, як червоний літник „навчає":

— Гадай, дзяду, по польску! — скрикує.

Переходите на другий бік гостинця, а гуцул-дід оправдується, зовсім щиро:

— Рад би я говорити до вас по вашому, та язик мені не повертається. Рад би я, щоб лиш ви мене здарували, бо нині нічого ще не кушав.

Вже чомусь розлючений літник приступає і рішуче заявляє, щоб дід перестав говорити по українськи, щоб дід, мовляв, не політикував, бо скаже його арештувати.

Дід утихає. Як же йому не змовчати. Літник, до краю поденервований, бовтає, що „аніруш кабануф научиць не можна порженджу" — і віддаляється.

А прошак йому в слід:

— Го-го! Бурять нам гори, сіють своє зерно! Ой, не добрим рамном пахне, не добрим...

І йде собі дальше. А на горбатих плечах ледви несе ігнорування панів з „великих міст".

Новітня „Катерина".

Несе молоденька гуцулка дитинну на руках і плаче. Дитинка рожевими усточками присcалася до грудей і лиш очками кліпала.

Молода мати кожному панові заглядає в очі. Приглядається, міряє очима. Минає кількадесять чоловіків і заводить, наче на похороні, що „нема, не пізнає між цими".

А як ви її скажете, що „бу-де тата", щоб потішити її, то вона відказує, щоб ви її не дурили та не гулили.

— Хто знає, де він тепер є, а я плачу безодльна, бо вигнали мене здому шукати його.

— А ви не знаєте, хто він?

— цікаво питаєте.

— Я його раз у життї виділа. Вибачте, тоді його пам'ятаю, як він мене чести позбавив — як у лісі напав мене, гей вовк.

— А хто він був, знаєте?

— Знаю, що пан і то з іншої „ложі", бо говорив, як говорять тут усі жандарми та судові й почтові.

Потім вона йде дальше. І дальше заглядає в очі чоловікам.

Ей, Кобзарю наш, Тарасе! Безсмертна Твоя „Катерина". І досі вона ходить і сльози ллє, та й дитині батька шукає.

„Урбанізація".

Дивним видається вам, коли ви в гуцулів побачите блискучі черевики. Невжеж гуцули носять у буддень лякери?

Цікавість жене вас питатися. (Все питатися, щоб знати).

— Слухайте, чому ж ви покидаєте свої такі гарні ходаки-постоли?

Збентежений гуцул відповідає:

— Це танше, як постоли, тай файніше; блищиться, як скло.

Приглядаєтеся ближче до того „скла", а то гумові черевики.

— Бадю, це дорожче вдесятеро, як постоли, — кажете.

— Ей, ні! Це коштує до пятьки, а добрі постоли до десятки.

Знаєте міцність отих капців, переконуєте:

— Тому дорожче, що цих „черевиків" треба аж з кілька пар, щоб переносити одні постоли.

— Ваша правда, — потакує гуцул — але то така „мода" зайшла. Переймили від літників...

Як ви так стоїте, то попри вас перейде неодин легінь у гарній, вишиваній сорочці, але у краватці. Гранатова чи іншої барви краватка. зовсім добре надається до такої самої барви убрання, до штивного чи мягкого ковнірця, а вже до вишиваного гуцульського ковнірця ніяк не можна припасувати.

Інший знову легінь, одягнений у сподні „пумпи", а гуцулочка тожа в тендітній спідниці.

Та найприкріше вразить вас те, що у ваше рамя вткнеться крепкий гуцул. Не тому ви розлютитеся, що він вас труне, а тому, що в нього волосся наондульоване й ще манікір носить.

— Бадю, а це хто?

— Це простий собі гуцул, та він з панами-літниками водиться. То вони його навчили того, що він так блищиться. І то, бачу, пані, що мають мудрих чоловіків: адвокатів, директорів — самих „головачів".

— Чи вони з чужої ложі? — приступно, по їхньому, питаєтесь.

— Ну, а ви як гадали? Тут самі чужі пани. Наших можна на пальцях почислити.

Трохи більше міркуєте про пані - літнички, і про того дон-хуана".

„Жінки люблять те, що блищить; не люблять того, що сяє", — скажете за Романом Ролланом.

Церква й дансінги.

Хочеться зайти до гуцульської церкви й побачити ті різьби й писані рушники, що пишаються на стінах.

А гарно є на вечірню вступити. Тоді, коли гори курять ся молочними димами, коли тихне природа, а річки гомонять та мичуть гнучкі вільхи за віття; тоді зайти до храму Божого багнеться, щоб накормитися справжнім святим настроєм.

Входите до церкви й застаєте переважно старших гуцулів та гуцулок. Молодь купчиться на хорах біля дяка й помагає співати.

Шукаєте очима, щоб добачити літників.

Та даремні сподівання. Розчаровуєтеся, бо бачите кількох літників.

Вже гарно починається вечірня. І пісня Богові з гуцульських уст статочно й поважно лелиться. Так чуєте, що в присутніх гармонія душ та милосердя царює.

Несеться побожна пісня у височінь, де місяць, ніби опришок, розгоняє чорні хмари.

На часок забуваєте про турботи й клопоти і, задивлені в ідилю, легше віддихаєте.

Вашу статочність бурить легка, весела музика. До вашого вуха долітають знайомі вам мельодії, танґа, шльовфокса, вальса, тощо.

— Данцує панство, — прошіптується до вас стара гуцулка.

Так, бавиться на дансінґах по ресторанах.

Дізнаєтеся, що навіть залізничі стації улаштовують дансінги; навіть домівки „T. S. L.", наповнені шумом і гумором, що повстав за шепотом скрипки, за підмовою алькоголю.

— Жиця!

— Віват!

— Темпо!

Признаєте, що є то „темпо". Дарма, що воно родить і викохує деправацію, облуду й декадентизм серед гуцулів. Дарма, що такі темпа скочують гуцулів з вершин дебелих у пропасті темні.

Дарма...

Останній келих гірської краси.

Стоїте на шпилі гори і міряєте зором свою дорогу, довгу дорогу, що вужем веться на Покуття. Ще обертаєтеся й поринаєте в темну зелену глибінь.

Десь із сусідного шпиля трембіта заграла і наче на ввесь світ голосила, що вона ще існує — вона, звеличниця чистої гуцульської крови.

Грає трембіта й наче промовляє за Шевченком, що „неситі не виоре на дні моря поля". Наче...

Кожний звук трембіти ловите й забуваєте про те, що ви бачили, про прикрий стан Гуцульщини.

Зі шпиля веться плай поміж смереки.

Туди й сходите в долину й чуєте співанку:

„Як ми самі газдували,
Сім літ воли мали;
А. як прийшли чужі пани,
Все з нас поздирали".

Цим разом почули ви співанку на актуальні теми. Хтож це підглянув, хтож передав у пісню свої спостереження? — Цікавитеся творцем.

Збігаєте плаєм і доганяєте.

— Гей же, бадю, звідкіля ви навчилися тої пісні?

Гуцул, що сидить на коні, зухвало відповідає:

— Та знаєте, що з книжок не навчився, бо до шкіл не ходив. От учимося один від другого. Як комусь прикро, як комусь смуток ляже на груди, тоді складає співанку, а потому всі вже від нього переймають. Цю співанку уложили нас кілька про ті часи, що настали...

Потім гуцул повертає конем у бік і співає дальше.

Ви зупиняєтесь у зворах. Піднімаєте груди, відчиняєте широко уста і випиваєте ще останній келих гірської краси, тай пяні подаєтеся долом додому.

Ілинці, 15. серпня 1937.
(Кінець).

БОЛЬШЕВИКИ РОЗІКРАЛИ МУЗЕЙНІ ЦІННОСТИ УКРАЇНИ

„Комсомольская Правда" пише про страшний хаос у всіх музеях України, а в першу чергу в антирелігійному музеї, що повстав на місці київської Печерської Лаври.

Київський Печерський манастир був зліквідований у 1926 р. В манастирі заборонили правити Службу Божу, але церкви й печери зберіглися. До 1930 р. частину будівель Лаври ще займали монахи, але в 1930 р. їх з манастиря викинули й Лавру перемінили в т. зв. „антирелігійний музейний городок". Завідування „городком" доручили „товаришеві" Знойкові. Цей Знойко так догосподарився, що деякі старі відділи музею знищив, а найцінніші архівні матеріяли, на придбання яких ще за Скрипника було асигновано 200 тисяч карбованців, „розбазарив". Зокрема, з архівів Лаври невідомо куди щезли документи часів німецького перебування в Україні й часів української влади.

Щодо інших манастирів, то там справа стоїть не ліпше. Так у колишньому Святогорському манастирі коло Славянська на Харківщині пропали недавно історичні цінності. Те саме стверджено в Білій Церкві. У бердичівському музеї (на місці старого латинського костела) розкрадено „цінніші експонати". Частина музеїв у Винниці, Одесі, Житомирі, Проскурові й інших містах України, просто закрита, а стан решток майна, що зберігся в них, невідомий.

„Комсомольская Правда" зазначує, що нагляд відвідувачів цих „антирелігійних музеїв" щораз росте.

ОРДЕР

(Оповідання).

(3)

— Ого! — перебив Заграй. — А комітет на що? Гадаю, що й комітет має право сказати якесь своє слово.

— За мої гроші маю право купити камінь там, де мені схочеться! — гукнув Никешук на всю коршму.

Всі схопилися. Вйт промовив поважно:

— Воно не конче так, як ви гадаєте, Артиме. — І ми маємо право голосу. Миж якийсь комітет... Я також за те, щоб камінь замовити у Борушка.

— Про мене, беріть у Борушка! — крикнув Никешук. — Ніхто не має права забороняти вам. Та це буде на ваш кошт, бо за камінь від Борушка не думаю платити і не заплачу!

Никешук відвернувся, начеб хотів відійти. Заграй ухопив його за рукав і, показуючи папір, сказав:

— Не втікай, друже! Так не йде. Ось твоє письмо.

— Нехай буде! Я не дам знасилувати себе.

— Як не схочеш заплатити, то завдамо тебе до суду. Вже ціле село знає, що ставимо памятник. Ти нас загнав у ту сліпу вулицю. Тепер ми тебе вже не пустимо...

Никешук став розважати:

— Як мене завдадуть до суду, то мій ордер пропав навіки. Хоч його не дістану, то за памятник таки мушу заплатити. Ліпше доброхіть кошти самого памятника, як пізніше разом з коштами процесу. Ще й обісмію себе в мене ціле село.

Сів назад за столом. Всіми голосами проти одного, Никешукового, ухвалено замовити камінь у Борушка.

В тижневій газеті, яку Никешук передплачував, стояло:

„Патріотизм селянства.

„Громада... порішила вшанувати память своїх громадян, що погибли за цісаря на полях і скалах Босні. На громадськім майдані стане прегарний памятник з іменами героїв. Головою комітету є Артим Никешук. Невтомно трудиться в цій справі заступник голови, ветеран і видiловий повітового товариства ветеранів, Петро Заграй. Йому треба подякувати, що кошти памятника обезпечені і незабаром буде величаве торжество відкриття".

Прочитавши таке, Никешук трохи не сказився.

— То той сучий син подав таке до газети, — погадав Никешук. — То його робота. Він може й підплатив редакцію газети. Він взагалі рядиться в комітеті, як сіра гуска. Хоч то мої гроші, то він сам робить свою роботу, мене не допускаючи до неї і не питаючи моєї гадки. Всі інші комітетові лиш кивають головами і годяться на все те, що він скаже. Що я скажу, впускають одним вухом, другим випускають. Голота! Голота всі до одного!

Памятник уже уставляли і комітет знов зійшовся. Знов перший забалакав Заграй:

— На відслоненні памятника хтось з радних мусить вголосити промову.

Никешук уже потерпав, що тим бесідником схоче бути сам Заграй. Потерпав, що як виявить це своє бажання, то рада знов одноголосно згодиться на це.

— Бодай це лишить мені! — крикнув Никешук, схопившись і вдаривши кулаком у стіл. — Я сам скажу.

— А хтож, як не ви? — задобрював його війт, бо потерпав, що рада ухвалить, щоби промовляв сам начальник громади.

— Як гадаєте, що він промовить розумно; то про мене, — сказав Заграй.

— Так розумно, як ти, і я втну.

— Та я не кажу, що ні.

Пару ночей Никешук спав дуже зле. Думав і думав, що у тій проклятущій промові, що сказатиб, та не годен був нічого вигадати. Став жалувати, що взяв на себе такий обовязок. Переглядав шкільні книжки свого сина, чи там не знайде де чогось. Не знайшов. Нарешті прийшла йому добра гадка.

— Піду до вчителя. Нехай напише мені промову, та нікому про це не каже. За те дам йому хочби... десятку.

Пішов до вчителя. Вчитель написав ще тогож вечора. Никешук сховався в лісі і став читати. Став учитися напамять.

— Погано, як чоловік не привик до такого! — погадав. — Коли читаю середину, то вже не тямлю, який був початок... Ця промова рішучо задовга. Вчитель мусить скоротити її.

Пішов до вчителя і каже:

— Ви написали дуже розумну і дуже гарну промову. Та я чув, що промови при таких оказіях повинні бути дуже короткі. Ця промова задовга. Пани, що прийдуть на відкриття памятника, будуть нетерпеливитися. Не моглиб ви скоротити її?

— Годі! — відповів учитель. — Або ціла промова, як вона написана, або нічого. Промова має одну думку. Всі слова, то неначе цегли одного будинку. Там кожне слово потрібне. Там не може бракувати ні одного слова. Ні одного слова не вільно викинути.

— То змайструйте іншу, цілком коротку, — просив Никешук. — Додам вам ще пятку.

Учитель написав другу промову, дуже коротку, з короткими реченнями. Некешукові і цю промову тяжко було вивчити напамять. Вісім днів перед торжеством відслонення Никешук зійшовся на вулиці з Заграєм.

— Як там ваша промова? — спитав Заграй. — Ви вже передумали її?

— Хто би там уже тепер думав! Це мені непотрібне. Скажу від серця.

— Я не радив би, — відповів Заграй, крутячи головою. — Як би так на мене, то я не ризикував би. Цеж не буде засідання ради громадської. Приїде староста... Легко набратися сорому... як урветься, і язик застрягне в горлі... Промовляючи так, кров ударить до голови і забувається, що говорив. Дуже легко проговориться. Не хотячи, може вийти на образу маєстату і готовий кримінал.

— Ще цього мені хибувало! — погадав Никешук. — Кримінал за образу маєстату! За моє жито ще й мене бито.

Знов став бубнити ту другу, коротшу промову, та до голови таки не йшло. Никешук уже чув ланцюхи замість ордеру.

До комітету прийшло письмо, що при відслоненні памятника старосту буде заступати концепіст намісництва, барон Ікс. Никешук не знав, що концепіст намісництва, то собі досить низький урядовець. Никешук тільки затямив собі, що то якийсь барон.

— Господи Боже! — погадав. — Староста був їм замалий на таке торжество, бо аж барона присилають. Що то буде, як я щось побаламучу і той барон зарапортує наміснинкові?

Никешук ходив, як замотичлений. Голова розболіла так сильно, що мало не трісла. Два дні перед торжеством був цілком зломаний, розбитий. Заграй аж злякався, коли зійшовся з ним на вулиці і глянув на його лице.

— Що вам? — спитався.

— Я сказав би вам, як би ви не розголосили, — відповів Никешук. (Кінець буде).

„УКРАЇНА"

(Наукова праця проф. Сергія Шелухіна).

Цього року вийшла в Празі накладом автора поважна наукова праця під заголовком „Україна". Книжка має 248 сторінок формату великої вісімки.

Автор поставив собі за ціль доказати в науковий спосіб походження слова „Україна". Треба ствердити, що автор підійшов до свого предмету дуже совісно, по науковому, послугуючися методою Декарта (чистої розумової дедукції) і вповні вивязався зо свойого завдання.

В першій частині своєї книжки автор висказує на адресу українських учених і провідників останнього визвольного зриву багато гірких та оправданих докорів за те, що вони відірвалися від дійсности, стратили звязки з народом, з національною традицією та з духом нації й через те не зрозуміли слова „Україна". А, не розуміючи його, вони у своїх політичних потягненнях творили дуже значні помилки.

Затративши звязок з нацією, наші політики і вчені дали собі спокійно накинути чужинецьку, в першій мірі московську, концепцію походження слова „Україна", яка каже, що це слово походить від „окраїна", себто „край", „рубець" якоїсь іншої держави, в даному випадку московської. Принявши цю концепцію, українські вчені й політики були відразу маловажно наставлені до політичних змагань України, бо вважали її за свойого роду відпадок від якоїсь іншої політичної цілости. Цю грубу помилку робили майже всі наші історики, не виключаючи Грушевського, на якого адресу автор висказує багато критичних завваг.

Тимчасом слово „Україна" походить від зовсім чогось іншого, а саме від „вкраяти", „відкроїти". „Україна" значить певна територія, відкроєна українським народом та визначена для його власного володіння. На доказ своїх тверджень автор наводить масу цікавого матеріялу, який пеерконливо доказує правдивість його тези. Матеріялів він шукав в українських старинних літописах, у народній словесности, себто в піснях і думах, у політичних документах наших князів і гетьманів, а далі в чужих документах, головно в чужій картоґрафії, з якої наводить багато прикладів, де видніє всюди назва „Україна". Свій розділ про походження назви „Україна" він закінчує такими висновками:

„Український нарід від дуже давніх часів уже має: 1) народню свідомість імени своєї батьківщини, назви своєї території, яку він сам своїми силами здобув для себе з земних просторів, украяв собі мечем і залюднив; вона має в нього словянську українську військову назву: „Україна"; 2) народню свідомість свого імени „Українці" як свою долю він звязав з украяною територією під свій осідок, так і імя своє з назвою території; 3) народню свідомість суверенних прав на свою етноґрафічну територію, здобуту власними силами, своєю працею, своїм потом, кровю і життям, через що влада на ній повинна належати йому, як господареві, суверенові, незалежно ні від кого, бо то своя „українська земля". В цім виявляється народня свідомість усіх трьох елементів держави: народу, своєї території і своєї верховної влади".

Назва „Україна" є старша від назви „Русь", „Росія". Назву України подибуємо в іпатієвському літописі з 1187 року. А в тих часах на польських територіях тількищо накльовувалася польська держава. А Росії ще зовсім не було на світі. Пізніше появилася на московських територіях московська держава, але її цілий час, аж до панування Петра I., всі називали „Московія". Під тою назвою вона всюди фіґурує на політичних картах з тих часів.

Назва „Русь" існувала в українській державі побіч народньої назви Україна. Автор наводить багато переконливих доказів, що в тих часах люди звикли були в політичній термінольоґії вживати якихось прикрашених, штучних слів, щоб відріжнити дане слово від звичайного говору. В тих часах ніхто не хотів писати живою народньою мовою, тільки вживали латинської мови; а коли навіть хтось ужив народньої мови, то так її перекручував і ніби „украшував", що з неї малощо народнього лишалося. Тому саме майже кожний край, включаючи такі краї як Франція і Німеччина, попри народню назву мав також офіційну, політичну.

Та сама мода панувала і в Україні, яка по народньому звалась „Україна", а в офіційній термінольоґії називалася „Русь". Назва Русь за словами Шелухіна, мала вцілости політичний характер. Перебираючи, чи стараючись перебрати по Україні ввесь культурний спадок, цар Петро I. офіційно впровадив у Московію урядову назву „Русь", „Росія", а потім охопив тою назвою всі краї, які прилучив до своєї держави.

Приймаючи м о с к о в с ь к у концепцію про появу назви „Україна", себто приймаючи, що Україна означає рубець якої іншої держави чи краю, ми в той спосіб себе політично покоряємо та свідомо чи несвідомо попадаємо у свого роду почуття національної нижчости. Автор доказує, що ця концепція фальшива, і накликає з нею завзято боротись.

Ціна цеї поважної і безперечно корисної книжки виносить $1.35. Її можна дістати в д-ра М. Гайдака, UNIVERSITY FARM, ST. PAUL, MINN.

З ДНЯ

ДО ЮВИЛЕЮ СМЕРТИ ҐОРКОГО.

Недавно обходили Совети першу річницю смерти відомого російського письменника Ґоркого, який у своїх творах звеличував босяцькі типи й через те мабуть опісля став „надворним" письменником Совєтів. Як звичайно, совєтська греса приписує йому самі гарні прикмети характеру, такі, як „любов до найменшого брата", „співчуття з покривдженими", „відвагу боротися з царсько-капіталістичним гнетом" і т. п.

Бувший вязень Соловецьких островів, Ф. Аляхнович, якого надзвичайно цікаві спомини друкує львівське „Діло", розказує про візиту Ґоркого на Соловках. Він каже, що коли вязні довідалися про його приїзд, то були надзвичайно врадувані, бо вони всі вважали його за „борця правди і справедливости" і вірили, що коли він повернеться до Совєтів, то розкаже про всі їх кривди та візьме їх перед совєтською владою в оборону. „Аджеж ці постаті в сірих, пересяклих від частих дезинфекцій запахом формаліни „бушлатах", цеж ті самі, щоколись скиталися по царських вязницях і так, як він, мріяли про вільну Росію", говорить Аляхнович.

„Та сталось інакше", розказує далі Аляхнович. „Кілька тижнів опісля читали ми в совєтській пресі захоплення Ґоркого життям вязнів у соловецькім таборі... Сам він, по відвідинах Соловецького острова, вернувся на соняшний остров Капрі".

ВИПАДОК, ЩО БАГАТО ГОВОРИТЬ.

Старокраєва преса приносить таку новинку: „До села Кропивна, золочівського повіту, один жидок із Жукова притаскав свою машину до відбирання молока і навіть почав платити вищу ціну за молоко, щоб у той спосіб підірвати місцеву українську молочарню. Але тут сталося чудо, якого він ніяк не сподівався: ні одна селянка не злакомилася на жидівські гроші, і його машина, постоявши бездільно кілька місяців, мусіла забратися з села враз зо своїм власником".

Це справді чудо! Бо треба сказати, що у випадку підвишки ціни злакомились би люди не лиш нашого села, яке ще дотепер має опінію „зацофаного", але пішлиб на цей гачок люди найкультурнішої нації. Бо „бизнес є бизнес". Тимчасом наші селянки відчули інстиктово, що це не „бизнес", тільки лапка, приготована на те, щоб наперед знищити їх рідну кооперативу, а згодом захопити в селі монополь на молоко і диктувати ціни.

Добре прочуття нераз більше варт ніж кепський „розум".

З ЕКОНОМІЧНОГО КРУГОВОРОТУ.

Статистичні бюра з усіх сторін доносять, що цього року в Америці надзвичайно гарний урожай збіжжя. Здається, є всі причини, що з цього радіти. Так бодай робилиб люди за добрих, старих часів", коли то їх учили: „будь пильний, працюй, а дібешся чогось у житті"; або: „щади, складай цент до цента, бо марнотравство це гріх", і т. д. Колиб у тих старих добрих часах хто сказав був, що маємо „чудесний урожай", то всі люди радiлиб з цього і малиб іще одно запевнення, що їм не грозить голод.

Нині не те. Часи змінилися зовсім. Нині кажуть працювати мало, щоб не забирати праці іншим. **Не** працювати нині належить до патріотизму, за який часто дають нагороду. Також нині кажуть не щадити. Бо коли чоловік щадить гроші, нічого не купує, тільки кладе їх до банку, то це обмежує торговлю, зменшує консумцію, а далі, фабрики, завалені незужитими матеріялами, перестають працювати. Щадження, кажуть, викликає безробіття. Тому також до патріотизму належить пускати гроші.

Отож у нинішніх дивних часах люди також не тішаться з великого врожаю. Зовсім навпаки, почувши про великий урожай, вони засумувалися. Бо великий урожай означає обнижку цін на фармерські продукти. В дальшу чергу це означає нове зубожіння для фармера, а далі також зубожіння для міста, бо банкротство фармера скорше чи пізніше потягає за собою також банкротство міста. Тому люди сумують. Колиб не зародило, то вони, видно, булиб веселіші...

Якби наші діди повставали з гробу, то подумалиб собі, що ми варіяти. Бо колиб запитали робітника, чому він не працює, то він відповів би: „Я не є захланний самолюб, не хочу іншим відбирати роботи". А якби запитав розтратника, чому він легкодушно розкидає майно, то він відповів би: „Чому? Бо я патріот, я почуваю на собі відповідальність за добробут цілої суспільности і тому я викидаю гроші, щоб піддержувати продукцію". Колиж би запитався фармера, чому він веселиться, то той дав би йому таку відповідь: „Ось, бачиш цей град? Він знищив цілковито мій засів. А ще як Бог дасть страшної посухи, яка випалить усе дорешти, то я врятований від руїни, моя родина матиме що їсти, я багач!

Хіба воно не скидається трохи на божевілля?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що збори місячні відбудуться в пятницю, 3-го вересня, в годині 7-мій ввечір. Обовязком кождого члена явитись на збори, бо є важні справи до полагодження. — Й. Галончшка, предс.; С. Щенгор, кас.; С. Бардачевський, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в суботу, 4-го вересня в годині 7:30 вечером в гали де звичайно. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — А. Зілінський, предс.; С. Винярський, кас.; М. Сас, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. Василія, від. 168, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 5-го вересня в годині 3-тій пополудні, в салі У. Н. Дому, під ч. 760 Стейт вул. Просимо всіх довгуючих прийти на збори і вирівнати свою залеглість бо в противнім разі будуть суспендовані — Гр. Дячишин, предс.; Іль. Лабуза, кас.; М. Пащин, секр.

У суді.

— Чи ви, пані, відразу запримітили, що ваш чоловік пяний?

— Відразу, прошу світлого суду, то ні, та як попросив, щоб йому дати зеркальце, щоби побачив, чи то він напевно, то я вже доміркувався, що він пяний.

Крупасюк є під пантофлем у своєї жінки. Приятелі нераз заохочували його, щоб не давав собі тесати кілля на голові, бож він чоловік.

Крупасюк обіцяв приятелям, що змінить свою вдачу.

Раз із тріюмфом зявляється у цукорні.

— Нарешті я доказав, що я є господарем дому, а не жінка!

— Що сталося? — допитуються приятелі.

— Жінка конче хотіла їхати до купелів над море, та я рішучо сказав: „Не годжуся!"

— Славно! — викрикнули приятелі.

Лищ один, що був залізничим касієром, відзивається:

— Якжеж це? Таж я сам тому три години продав їй залізничий тікет?!

Крупасюк киває притакуючо головою:

— Так, так! Виїхала, одначе без мого дозволу!

Заздрість.

— Слухай, Моріц, — каже пані Кон — я чула, що ти цілував підчас моєї неприсутности нашу служницю? Правда це?

— Ну, якби тобі це сказати — говорить заклопотаний Кон. — Я впав жертвою привиду... Вона, проклята, одягнулась у твою суконку, черевики, взяла твою перуку, штучні зуби, пантофлі... і я думав, що це ти...

С. Мусійчук.

ЖНИВА УКРАЇНИ

Хто з нас не тямить жнив на Вкраїні?
Боже єдиний!
Якіж ті жнива наші величні,
Як там хвилюють ниви шпеничні,
А які в житі волошки сині!
Дайте в чужині
Взріти їх нині!

Дайте глянути на колосочки,
Що злотом сяють,
На ті сніпочки, такі жовтенькі,
Що їх жнуть в полі сестри рідненькі,
Що перевеслом брати сплітають,
Вяжуть, рівняють,
В копи складають.

Дайте узріти вівсик пузатий,
Ячмінь вусатий,
Коси з грабками, що дзвонять в полі
І так рівненько тнуть, немов голять.
Ох, які плоди твої багаті,
Земленько в шатах,
Вкраїно Мати!

Дайте той образ в золотих рамах,
Женців з серпами:
Як дівчат лиця там румяніють,
Парубків жвавих чола пітніють,
Які там співи й радість без тями,
Понад полями
Земленьки-мами.

Повій зі сходу, тепленький вітре,
Легенький, літній!
Принеси вістку про наші жнива:
Чи зродила земленька мила?
Чи наші женці радіють в літі,
Чи діти ситі,
Рідні? дти?

Чи ворог дальше жнива збирає
І радість має?
Чи нашим плодом мами-землиці
Він, клятий, дальше даром живиться.
А нашим дітям хліб відбирає
І їх карає,
Мучить, вбиває?

Принеси, вітре, вість на чужину,
Потіш нас нині!
Ой, чи ще довго жнив наших ждати,
Щоб власний хліб нам самим збирати,
Щоб ми діждались щастя хвилини.
Узріти вільні
Жнива Вкраїни?

Повірить.

Дочка (до мами): — Я радо вийшлаб за Антона, але він атеїст.

— Звідки це знаєш?

— Сказав мені, що не вірить у пекло.

— Не роби собі нічого з того. Як ожениться з тобою, то ми вже в двійку переконаємо його, що помилявся!

—o—

Лінивий.

Пятьлітній Олесь викупався в ріці, вийшов із води, сів над берегом і нараз починає страшенно плакати.

— Що сталося цій дитині? — питається якась пані.

— Е, нічого йому не сталося. Він усе такий лінивий — пояснює служниця.

— Лінивий? А чому кричить?

— Бо сів на кропиві тай не хочеться йому встати.

—o—

Помилка.

Чоловік приходить із малим хлопчиком і каже до жінки:

— Я знайшов того хлопчика на вулиці та привів до нас. Маємо дванацятеро дітей, то може попри них бути ще одно...

— Чи ти з глуздів зсунувся? — відповідає жінка — чи ти не бачиш; що це наш Степанко!?

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ВІЙНА ПРИ ПОМОЧІ БАЦИЛІВ

Війна і розвиток науки.— Пошести в історії. — Вигляди в будучій війні.

Нераз пошести зсилало небо на землю, щоби вигубити грішників, а сьогодні пошестями послугуються люди у взаємній боротьбі. Загальна війна і поступ наук це два поняття, що йдуть разом. Вчені в лябораторіях займалися досі справами, якби то рятувати людське здоровля, як охоронити людей від заразливих недуг, а нині шукають засобів, якими масово вбивалиб людей. Смуга смерти в нинішній війні простягається на всю неприятельську країну і нема більше ріжниці між фронтом і запіллям; границі невтральних держав не є вже ніякою перешкодою.

Ці і подібні думки розглядав Жак Фронтіє, автор статті „Війна при помочі мікробів" у „Журналь де Насіон". Далі м. ін. каже:

„В усій історії пошести становили велику перешкоду відпорности народу, бо лютували не тільки серед війська, а й серед цивільного населення. До останніх часів заразні недуги знищили більше людей ніж кулі на полі бою. Дизентерія і холера, чума і тиф прорідили населення на широких просторах. Року 1415 дизентерія вигубила три четвертині англійського війська, які висіли були з кораблів на сушу. В 1743 році дизентерія викинула з боротьби половину війська, яке продісталося було до Німеччини. Великі пошести лютували також і у французько-пруській війні, а також у японсько-російській. Чума, що продісталася до Европи в XIV. столітті, винищила за 14 літ четвертину всього населення. В XVIII. столітті лютувала в Европі азійська холера. В трицятьлітній війні тиф здесяткував армії. Тиф навістив був теж вояків французької републики і цісарства, російські та турецькі дивізії в 1877. році, балканські війська у війні 1912. року. Підчас світової війни тиф прорідив ряди війська і цивільного населення у Сербії та Румунії, смертність сягала від 15 до 50 процентів. (Українська галицька армія гинула у „трикутнику смерти" від тифу, як перейшла за Збруч).

Завдяки нинішньому станові бактеріольоґії (наука досліджування бактерій) можна боронитися перед мікробами. Ґуманітаристи на конференціях борються проти того, щоб на війні вживали бацилів і трійливих газів. Від 1924 року є при Лізі Націй окрема комісія, яка займається цією справою у звязку з хемічним, пальним і бактерійним способом воювання. Війна при помочі мікробів формально заборонена. Та чи в будучій війні воюючі сторони схочуть придержуватися тих приписів?

Вже підчас світової війни (твердить Жак Фронтіє) старалися вжити бактерій замісць зброї. Німці в 1914 році вживали в Румунії культур бацилів, а в березні і червні 1917 і в жовтні 1918 р. зловили у Франції німецьких аґентів із заразним матеріялом. (Тепер в еспанській війні червоні вислали з Франції у запілля армії ґен. Франка аґентів, які дали себе защепити заразними недугами, щоб ті недуги поширити серед національної еспанської армії. Їх приловили і вони до того признались).

Жак Фронтіє звертає увагу на ті „недуги будуччини", при помочі яких будуть вести війну, та каже, що треба вже тепер поробити оборонні засоби. Навіщення бацилями військових залог малоб викликати такий самий переполох, як і повітряний напад при помочі бомб, а така війна при помочі бацилів булаб іще страшніша, колиб нарід про те не освідомити. Оборонні засоби є, лише їх треба спопуляризувати. Треба населення зазнайомити із щепленням і охоронними масками, із протиотруями, треба уладжувати фахові відділи і лябораторії в війську та збільшити нагляд над водою, а також у повітрі.

Треба бути готовим і не дати себе нічим заскочити.

Подружа розмовонька.

Жінка (докоряє чоловікові): — Знову починаєш пити по ночах!

Чоловік (оправдується): — Бо дні тепер щораз коротші.

КОМАХИ ІНТЕЛІҐЕНТНІШІ ВІД ПТИЦЬ

—o—

Відомий дослідник звіринного світу, німецький учений Шредер, прийшов на підставі своїх довголітніх дослідів до висновку, що змисл ощадности можна стрінути тільки серед тих звірят і комах, які вміють жити громадами й мають устійнені правила життя. Очевидно, щадять тільки найшляхотніші комахи, птиці і ссавці.

Очевидно, що мова не про таку ощадність, як верблюда, який, як відомо, наїдається на запас і тільки тому може довший час обійтись без їжі і води. Правдива звіринна ощадність така, що звірята чи комахи громадять харчеві запаси в окремих місцях. Згодом, коли прийде відповідний час, користуються вони своїми шпихлірами.

З комашного світу можна подати чимало прикладів саме такої ощадности. Якби не змисл ощадности, муравлі, бджоли й терміти не осягнулиб такого високого ступня громадського життя, що навіть люди мусять їх подивляти. Деякі комахи не тільки щадять, але вміють боронити своїх ощадностей. Бджола і шовківниця є саме прикладом комах, які боронять своїх шпихлірів. Серед комах, які живуть дико, знаменито боронять своїх ощадностей муравлі й терміти.

Згадані комахи нагромаджують свої запаси в в добре уладжених і забезпечених будівлях, що їх береже окрема узброєна сторожа. Бджоли збирають у таких шпихлірах квітовий пил і мід, муравлі збирають ріжне насіння, а терміти збирають навіть дрібно посікане листя. Деякі екзотичні роди муравлів щадять харчеві продукти дуже оригінально. Напр. один рід муравлів ґодує деяких своїх робітниць у літі медом, так, що ті робітниці набирають майже кулистої форми. В зимі вертають вони краплини меду, якими кормляться інші зголоднілі комахи.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(104)

На приказ королеви виступив наперед кат. У руках він тримав прилад до тортур. Це було грубе залізо, в якому був отвір з гострими цвяхами. В той отвір кат вкладав руку або ногу жертви і повім поволі скручував шрубу на залізі. Рівночасно з тим цвяхи вбивалися в тіло жертви. Тарзан іще раз оглянувся довкруги, як би вирватися їм з рук.

Але це було неможливе. Тому, не опираючись більше, він слухняно наставив свою ліву руку. Кат схопив її, вложив в отвір і почав скручувати шрубу. Маянці з великою цікавістю приглядалися до цього. Вони вдивлялися в обличчя Тарзана з надією вичитати в ньому якнайбільше терпінь. Але Тарзан мовчав, мов заклятий. На його обличчі не було найменшої познаки болю.

Та проте він мав нестерпний біль у руці. Кат за кожним покрученням шруби вдивлявся йому в очі, але з такою огидною міною, що на Тарзана почала находити страшна лють. Він дістав страшенне обридження для цих потвор, а це тому, що вони любувалися болями інших сотворінь. Закон нетрів позволяв убивати, але по можності так, щоб завдавати якнайменше болю.

Лють Тарзана наповняла його мязи скаженою силою. Ще кілька хвилин він зносив біль, а далі вирвав свою руку враз із залізом катові з обіймів і таки тим самим залізом вгатив його по голові. Кат повалився на землю, мов ражений громом. Присутні маянці видали з себе окрик жаху. Серед тих голосів було теж чути металевий голос королеви Залії.